

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: POVL MED DEN TUNGE SKOVL.

Citation: Aakjær, Jeppe: "POVL MED DEN TUNGE SKOVL.", i Aakjær, Jeppe: *Digte 1908-1918. - 1918*, Gyldendal, 1918-19, s. 144. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer02val-shoot-workid80983/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Digte 1908-1918. - 1918

— Og her blandt Frønder nu sidder to,
som valgre sig et Hjem paa Bakken,
hvor *han* skal malke den røde Ko,
mens *han* skal harve paa Brakken.
Thi Haand i Haand det er Livets Fryd,
og Trofasthed er saa skjøn en Dyd.

Tag Livet ret!
Og bli'r du træt,
da lyt en Stund til Gjøg i Enge.

^{15/8} 1916.

POVL MED DEN TUNGE SKOVL.

DER løber saa mangen en krinklet Sti
hen gennem det jyske Hedeland,
hvor Hvepsen stryger dig harm forbi,
og Ormen triller sig lang i Sand.
Ved en af Stierne staar et Hus
bag skaarede Voide af Ahl og Grus,
og Huset viser en Ko paa Baasen,
et Sprag i Gavlen, et Knæk i Aasen.

Her havde sin Hjemmen den stærke Povl,
en ordknap Slider fra Blæstens Egne,
han kaldtes Povl med den tunge Skovl,
thi Skovien fulgte ham alle vegne,
ej blot til Grøftning blandt Flæg og Rør,
nej, selv ved Kirkens beslagne Dør,
hvor Salmen blandes af Mand og Kvinde,
stod Skovien ude, mens Povl var inde.

Dog sjælden de saa ham i Bedehus,
hvor Stolen laases med Gud for Øje,
langt oftere bad han bag Vold af Grus,
hvor ingen stener en lappet Trøje;
et orulest Suk og et dybtgjemt Støn
blev Hverdagssliderens Søndagsbøn;
men een Gang skreg han i Smertens Svimmel
sin Vaande vildt imod Hedens Himmel.

Han havde en Datter fra Ungdomskaar;
i Skriftebogen staar læst hin Gaade;
som Syerske drog hun fra Gaard til Gaard,
fik selv en Datter — paa samme Mæde.
Men som der læses: Alt Kjød er Hø,
en Gammel skal, og en Ung kan dø.
Før Aar var omme, hun maatte bøde
med Livets Part for sin unge Brøde.

Men Povl han vaander sig i sin Seng
og kan ej Søvn paa dens Hylskind finde:
ved Roden skjælver hver Nervestræng,
mens Graadens Sky vil ham Øjet blinde.
„Det bitte Væsen, det spæde Nor,
skal det henslænges paa Sognets Bord!“
Før Solen striber hans Hørgarnslagen,
er Povls Beslutning for stedse tagen.

Der skrider en Mand gennem Himmelknog
hen over et hylende Vinterøde,
hans frosne Øren bag Rendefog
opfanger Lyde saa klingert-sprøde.
Hans Øjne brænder bag klistret Sne,
men ikke nok til helt frit at se.
Hvor dybt hans Trad end i Driven sættes,
i samme Nu bag hans Hæl de slettes.

Han skjærmer brødt med sin krumme Arm
en Bylt, som synes kun lutter Klude:
det lille Nor, han mod Stormens Harm
har laant sit Hjærte til Vuggepude.
Dets Varme gaar til *hans* Ribben ind,
dets Putren glæder ham Sjæl og Sind,
saa nærmere han til Stormen triner,
mens Klædets Frynser for Blæsten hviner.

Det hviskede Povl, mens hans Rygrad gøs:
 „Du naar det aldrig! Du er jo vilddet!“
 Hans hede Sved under Skjorten frøs,
 men nye Draaber sprang frem og trilled,
 Da hikked Vejret en ringe Stund;
 da steg der Bøn fra en graadfyldt Mund,
 thi midt i Ørknens bag Knogets Drive
 han saa sin Hytte mod Næets Skive.

I Stønnen han aabned sin Gangdørs Slaa
 og la' sin Byt paa den Langbordsplade,
 saa var der først dette at tænke paa:
 den Spædes sutrende Mund at made.
 Her søgtes Raad hos den gamle Ko,
 hun ømmed sig lidt ved hans kolde Kno;
 men Takken for Koens varme Drikke
 blev snart to spillende Barneblikke.

Da tændtes en Glans i hans Tungsindsblik;
 saa skjønt ham tyktes hans lave Stue;
 fra Lyngtørvsbaalet paa Gruen gik
 mod frosne Lemmer saa varm en Lue;
 han højed sig dybt mod Barnet ind
 og kjendte saa myg sin stride Kind.
 Snart drap mod den Spædes Tindingaare
 den sidste Sne med hans første Taare.

Saa kom der nu Dage, ja Nætter med,
 hvor Povl forsoned sig helt med Livet,
 da lød det mildt fra hans Sengested:
 „Ja, Gud har taget, men ogsaa givet.“
 Han drejed sig rundt med stor Umæg
 og lyttede ned mod et Aandedrag,
 hvor Barnets Leje just saa var stillet,
 at Maanen løfted dets Drømmebilled.

Og ait i Stuen blev højstemt Ro,
 om ogsaa Ræven derude jamred,
 om Væggen gav sig for Tryk af Ko,
 og Dødningsuhret i Bjælken hamred;
 et varsomt Strøg mod den Spædes Kind,
 saa haledes atter Søvnens ind,
 mens Maanen delte sin milde Flamme
 med Vuggens Puder og Hedens Damme.

Det sker, at Povl med den tavse Mund
 lar af sit Barn sig i Haaret drage
 og snakker da mer i én saadan Stund
 end før i alle hans Levedage.
 Han løfter det op i Nøds og Lo
 at klappe Næsen paa Husets Ko.
 Thi Ko og Barnet forstaar hinanden
 i Kraft af den dampende Mælk i Spanden.

— — Men aldrig trætned den stærke Povl,
 og aldrig hørte han op at slide,
 og aldrig rusted hans tunge Skovl,
 skjønt Gigten martred i Lænd og Side.
 Hvor Gruset blinker i vaade Lag,
 der slog han „Harpen“ med vilde Slag.
 Endnu mens Maanen steg blank bag Krattet,
 dens Staaitraads-Strænge i Ødet skratted.

Mens Skovlen skar i den haarde Grus,
 stod Barnevognen paa Grusgravsbrinken,
 der fletted han Barnet et Halvskjærmshus
 mod Vejrets Luner og Solens Blinken,
 og fandt han en særlig broget Sten,
 han rensed den først mod sit Buxeben,
 og gav han sin Yndling det sjældne Stykke,
 hun jubled, som fik hun et Demantsmykke.

En Ruskregnskvæld under Efteraar
 han havde lidt længe i Graven nølet;
 skjønt Børnet laa gjennt under Pudens Vaar,
 det blev dog af Aftenens Luft forkjølet.
 Det gik til Lungen, og Glansen veg
 fra Øjet, mens Graderne steg og steg
 helt op mod Udslettelsens dunkle Porte.
 mens Lægen og Hjælpen var Mile borte.

Til Fader, til Søn og til Helligaand
 blev tryglende Bønner øst og stammet,
 mens Ståderens skjælvende grove Haand
 tog varsomt Kjende, om noget strammed.
 Men Bønnens Porte var stængt for Povl;
 før Dagningen brød i hans tunge Skovl,
 da havde han ingen Bønner flere,
 men Himlen ejed en Engel mere.

Han vandred forvirret den ganske Dag
 omkring sin Hytte i daadløs Jammer,
 mens Ot'dagsværket med Sølvslag
 udhamred Tiden i Dødens Kammer.
 Ej Kalv fik Æde, ej Ko fik Vand,
 ej rørttes Si eller Malke-spænd.
 Da Nyet blev tændt under Alts Forbliven,
 han klædte Liget paa Langbordsskiven.

Saa tavs imod Aftenens Skyer fløj
 i Mørkningsbugter nu Mosens Vibe.
 En Ko just dryned — — Men ingen Røg
 af Husets hældende Skorstenspibe.
 De store Stjærner saa kolde ind
 og strejfede hastigt en ligblaa Kind.
 der hvor en Olding nu syned nøje
 en lille Skjorte, en hengjernt Trøje.

— — — Saa alvorsmættet er ingen Klang
 som Hedeklokkens ved Michaelstide,
 naar Graverens Hakke gaar sin Gang
 blandt Tuernes Totter saa kiselstride.
 Det drypper fra Kirkens irrede Tag,
 og Klokker og Hakken har hver sit Slag.
 En Kiste sænkes i Dødens Ager,
 mens ensomt Hjejlen i Ørknen klager.

De havde alt slukket de Alteriys,
 nu tømtes stille den gamle Kirke,
 og mer end én var paa Vej til Bys
 for atter at finde sit vante Virke.
 Da skured Stenten mod knudret Sten,
 ind traadte en fællemet, luslidt én,
 hans Blik det dybeste Sørgmod viste,
 paa Armen bar han en Barnekiste.

Saa milefjært fra sit sunkne Hus
 han havde den baaret henover Heden,
 mens alt hans Følge var Porsets Sus
 og Blinkeløvets om Skadereiden.
 Thi Vibetrækket fløj modsat Vej,
 nu flokkedes Hjejlen mer fløjted ej;
 fra Kjær og Hede, fra Brak og Bakke
 de svandt med Sus over Lyngtørvsstakke.

Bag Stenten var Povl gaaet rent i Staa
 med Armen fast om den lille Kiste,
 som noget heiligt og kjært man *maa*
 men i sin Kvide dog ej tør miste.
 Hans Blik gik tyrget mod Præst og Degn,
 som vented han der et Himmel-Tegn,
 før villig han lagde i Dødens Have
 sit blødende Hjertes Offergave.

Og Degnen vinked ham mod et Sted,
 hvor Star og Svingel for Graven duigte,
 og Præsten tripped af Vane med,
 og et Par Kirkegangskoner fulgte,
 og Kisten sænktes, og Jorden faldt,
 og Præsten og Skovlen til tre fik talt;
 en Børn, den korteste Hyrden kjendte,
 før rapt han den Sorgende Hælen vendte!

Saa redte sit Barn han dets sidste Seng.
 Hver Sten, hver Klump, der kommer tilsyne,
 med Skjælven i Haand som i Hjærtetreng
 han fjærned fra Gravmuldens tunge Dyne.
 Sidst dækked han til den Fjæl mod Øst,
 som skjulte et Aasyn og al hans Trøst,
 saa kasted han paa som rent i Blinde,
 mens Svinglen svajed for Dragsugs-Vinde.

— — Nu blev han saa enlig som aldrig før,
 skjønt irgen Sjæl fik hans Sorg at vide;
 faldt Maanen ind ad hans Kjørhusdør
 og tegnede Pletter paa Koens Side,
 da kunde han slippe sin Malkespand,
 se langt over Lyng og Mosevand,
 didud, hvor i Kvælden et Kirkedige
 nedskygged en Grav med en lille Pige.

Hans Skikkelse luæed, hans Haand blev krum
 i evigt Greb om sit tunge Væрге,
 hans Bryst sank ind, og hans Mund blev stum
 i ensom Kamp for sit Brød at bjærge.
 Men trængte Bonden en veltjent Skovl,
 gik endnu Bud til den stærke Povl,
 Sad han ved Dævren i ordløs Tænken,
 det var, som han ene fyldte Bænken.

End skratter bag Lyngen hans Harpøslag
 ved Morgengry som ved Nådvertide,
 men daglig ældes den gamle Knag,
 og snart han maa vel i Gruset bide.
 Da hænder det sagtens, at begge faar
 sit Kors paa den øde Kirkegaard,
 og hvælver Natten sig stjernestille,
 det store vil hæide sig mod det lille.

¹⁸⁷⁰ 1916.

GYLDEN SOL.

Om jeg tar mig en Livsens Ven,
 om jeg skjænker mit Hjærte hen,
 om jeg trækker i Brudekjøl,
 da lad det ske i gylden Sol.
 Gylden Sol, gylden Sol,
 gylden Sol over blommet Kjøl!

Hvad saa siden for to skal gro,
 Hø og Havre som Kalv og Ko,
 Klinte, Kløver og Martsviol,
 alt skal det rinde at gylden Sol.
 Gylden Sol, gylden Sol,
 gylden Sol over blaa Viol!

Dér i Hjemmets vor stille Vraa
 skal da trofast vort Dagværk gaa,
 dér for Gjæsten vor bedste Stol
 stiller vi hen i gylden Sol.
 Gylden Sol, gylden Sol,
 gylden Sol over Arnens Stol!